

MƏNSUBİYYƏT KATEQORİYASI DİGƏR TƏFƏKKÜR KATEQORİYALARININ ETNİK MƏDƏNİYYƏTİ KİMİ

Mənsubiyyət anlayışı adı altında iki varlığın arasında olan münasibət əks olunur. Həmin münasibətlər uzun dövr ərzində formalaşmış və sabitləşmişdir. Bəllidir ki, insan cəmiyyətində mülkiyyət anlayışı uzun tarixi inkişaf yolu keçərək indiki səviyyəyə gəlib çatmışdır. Deməli, buna uyğun olaraq, mənsubiyyət də uzun tarixi inkişafın məhsuludur.

Mənsubiyyət kateqoriyası təkcə ayrı-ayrı fərdlərin deyil, eləcə də bütöv etnosun təfəkküründə mövcud olan ətraf aləmə münasibət sistemidir. Bu sistemi dərk etmək üçün yalnız formal cəhətdən tədqiq etmək kifayət etmir. Mənsubiyyət kateqoriyası, eləcə də digər təfəkkür kateqoriyalarının etnik mədəniyyət əsasında öyrənilməsi yeni nəticələr əldə etməyə imkan verir. Son dövrlərdə dilçilikdə dərkətmənin aktiv subyektivi olan insan amilinin rolu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu, dil antropoloji yanaşmanın təzahürüdür. Antropologizm mərkəzində insan dayanan fəlsəfi konsepsiyadır. Bu fəlsəfi konsepsiyanın tərəfdarı "insan" anlayışına əsas dünyagörüş kateqoriyası kimi baxır və sübut etməyə çalışırlar ki, anlayışa əsaslanmaqla dünya haqqında təsəvvürlər sistemini işləyib hazırlamaq olar (23, 33). Antropoloji prinsip dilçilikdə elmi tədqiqatların metodoloji əsası kimi qəbul edilir. Bu məsələyə münasibət bildirən Y.S.Kubryakova yazır ki, elmi obyektlər, hər şeydən əvvəl, onların insan üçün, insanın həyat fəaliyyətindəki roluna görə, insan şəxsiyyətinin formalaşmasında yerinə yetirdiyi funksiyaya görə öyrənilir (8, 212). L.İ.Kartalevanın qeyd etdiyi kimi, dil insan prizmasından insan üçün öyrənilir (bax: 10, 35). Yəni dil insan üçün, insan əndazəsində yaradılıb və bu miqyas dilin özünün quruluşunda həkk olunub; dil də məhz buna uyğun şəkildə öyrənilməlidir. Buna görə də dilçilik həmişə insandakı dil və dildəki insan haqqında elm olaraq qalacaq (22,15). M.V.Milovanovanın qeyd etdiyi kimi, hər bir dil ətraf aləmi özünəməxsus formada şəkilləndirir, onu konseptuallaşdırmaq üçün öz üsullarına malikdir. Real aləmin dərk olunmasının milli xüsusiyyətlərini aşkara çıxarmaq "insan" konseptlərinə müraciət etmədən mümkün deyil (14, 726). E.Piriyevə görə, istənilən konseptin təşəkkülündə mədəni informasiya mərkəzi rol oynayır (1, 11). Y.V.Raxilina koqnitiv semantik izahın üstünlüyünü onun antroposentrik məğzində görür (18, 281). Bütövlükdə, dil vahidlərinə koqnitiv yanaşma antroposentrik izahlarda öz əksini tapır (bax: 3; 5; 12; 17;20).

Mənsubiyyət kateqoriyası antroposentrik xarakterə malikdir. Çünki bu kateqoriya ətraf aləmi öyrənən və mənimsəyən insana istiqamətlənmişdir. Bu hər şeydən əvvəl prototipik mənsubiyyət konstruksiyalarında öz əksini tapır. Məlumdur ki, bu qəbildən olan konstruksiyalarda posesor rolunda insan, korrelyat rolunda isə cansız əşyalar çıxış edir. Ayrı-ayrı xalqlar dünyanı fərqli şəkildə görür və konseptləşdirir ki, bu da dillərin quruluşunda öz əksini tapır. Mənsubiyyət mənasının dilin sintaktik quruluşunda əks olunmasının xarakterinə görə dillər "var olmaq" və "malik olmaq" qruplarına ayrılır. Müq. et: azərbaycanca Mənim kitabım var; rusca У меня есть книга; ingiliscə I have a book. Bunu sxematik olaraq aşağıdakı kimi göstərilir: y X ecmb Y (X-in Y-i var) və X has Y. Azərbaycan dili bu bölgədə "var olmaq" dilləri qrupuna aid oluna bilər. Azərbaycan dilində xəbəri var sözü ilə formalaşan konstruksiyalarda posesor ismin yiyəlik halında işlənir, mənsub əşya isə xüsusi mənsubiyyət şəkli qəbul edir. Rus dilini də tipik "var olmaq" dillərinə aid edirlər. Çünki bu dildə mənsubiyyət anlayışını ifadə etmək qabiliyyətinə malik olan predikativ konstruksiya y X ecmb Y (X-in Y-i var) sxemi üzrə düzəlir. Müq. et: У Игоря был ключ "İqorun açarı vardı". İngilis dilini Azərbaycan və rus dillərindən fərqli olaraq "malik olmaq" dilləri qrupuna aid etmək olar. Çünki burada mənsubiyyət anlayışını idad edən predikativ konstruksiya X has Y sxemi üzrə düzəlir. Bu tip konstruksiyalarda posesor ismin adlıq halında olur. Müq. et: He has a car "Onun maşını var".

Dillərin tipoloji baxımdan öyrənilməsinə əsaslanan bir sıra tədqiqatçılar bu fikirdədir ki, y X ecmb Y sxemi üzrə meydana çıxan possessiv predikativ konstruksiyalar X has Y sxemi üzrə yaranan konstruksiyalarla müqayisədə daha ilkindir (13; 7). K.Cinçleyə görə, "malik olmaq" feili daha sonralar, sahiblik münasibətini ifadə etmək üçün daha spesifik feil kimi əmələ gəlir və öz istifadə dairəsini genişləndirir (24, 19). Məlumdur ki, dildə xalq üçün əhəmiyyətli olmuş, yaxud olan şeylər həkk olunur. Qrammatika, o cümlədən də sintaksis bu baxımdan xüsusi önəm daşıyır. Karasikə görə, məhz qrammatikada xalqın mədəniyyəti üçün ən vacib konseptlər qeydə alınır (6, 208). Dilçilikdə koqnitiv metodun tətbiqi ilə aparılan tədqiqatlar göstərir ki, xalqın dünyagörüşü ilə həmin dildə istifadə olunan müəyyən sintaktik konstruksiyalar arasında müəyyən əlaqə mövcuddur. Məsələn, A.Vejbitskaya rus dilində y X ecmb y sxemi üzrə qurulan possessiv konstruksiyaların işləkliyi rusların passiv həyat istiqamətinin nəticəsi və dildə əks olunması hesab edir (4, 332). Onun fikrincə, həmin possessiv konstruksiyalar göstərir ki, ruslar onları əhatə edən aləmdə baş verən əşya və hadisələrin insan iradəsindən kənar hesab edirlər. Yəni insanların öz həyatlarına, onları əhatə edən aləmdəki hadisələrin gedişinə təsir göstərmək imkanları çox azdır (4, 342). Qeyd etmək lazımdır ki, digər slavyan dilləri (Ukrayna, belorus və s.) xüsusən də german və roman dilləri ilə müqayisədə rus dilində y X ecmb Y sxemi ilə düzələn possessiv konstruksiyalara daha çox üstünlük verilir. German dillərindən olan ingilis dilində isə X has Y sxemi üzrə yaranan konstruksiyalar işlənir. Belə konstruksiyalarda subyektin adlıq halda işlənməsi ingilisdilli mədəniyyət daşıyıcılarının agentiv dünyagörüşündən xəbər verir.

Dünyanın dərk olunmasının dildə öz əksini tapan milli özünəməxsus cəhətlərini müəyyənləşdirmək üçün dilçilikdə linqvokulturoloji yanaşmadan istifadə olunur. Məhz bunun köməyi ilə dildəki mənsubiyyət situasiyalarının hərtərəfli xarakteristikasını vermək mümkün olur. Linqvokulturologiya üçün dil vahidinin təkcə işlənmə xüsusiyyətləri deyil, eyni zamanda həmin vahidlərin mədəni anlamı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bundan əlavə, linqvokulturologiya üçün "milli xarakter" anlayışı da vacibdir. "Milli xarakter" dedikdə hər hansı bir xalqın uzun müddət mövcud olduğu cəmiyyətin dəyərləri əsasında formalaşmış fəaliyyət və ünsiyyətinin nizamlanması ən vacib üsullarının cəmi nəzərdə tutulur (2, 74). F.İ.Smimov "milli xarakter" bu və ya digər millətin nümayəndələrinə xas olan adət halını almış fəaliyyət və davranış normalarının cəmi kimi başa düşür (21, 179).

Fransız dilindəki "malik olmaq" semantikli fellərin təhlili bu qənaəti daha da gücləndirir. Müasir fransız dilində "malik olmaq" semantikli bir neçə leksik vahid işlənir. Onların içərisində avoir feili nitqdə digər sözlərlə əlaqəyə girmək, eləcə də daha ümumi anlayış ifadə etmək baxımından digərlərindən fərqlənir və geniş işləkliyə malikdir. Avoir feili hələ IX əsrdə qeydə alınmış ən qədim fransız sözü hesab olunur. Əski fransız dilində bu söz aveir şəklində müşahidə edilir. Öz kökü etibarən latın dilindəki habere feili ilə bağlıdır. Latın xalq dilində iki sait arasında [b] səsi [v] səsinə keçir, [é] səsi isə açıq hecədə dodaqlanma xüsusiyyəti kəsb edərək [oi] diftonquna çevrilir. Bunun nəticəsində isə müasir fransız dilindəki avoir fonetik variantı meydana çıxır.

DİL VƏ ƏDƏBİYYAT.

Posséder feli "hər hansı bir əşya və yaxud keyfiyyətə malik olma" anlayışını ifadə edir. Lakin belə sahiblik ilkin olmayıb, müəyyən zaman çərçivəsində baş verir. Bu feil latın dilindən alınma hesab olunur. Belə ki, posséder feliöz kökü etibarilə latın dilindəki possidère sözüdür. Latın dilində bu söz müxtəlif mənalarda işlənsə də, əski fransız dilində "malik olmaq", "hər hansı bir mülkün sahibi olmaq" mənalarında keçmişdir.

Bunun əksinə olaraq, douer (passiv forması: -être doué, -e) feli təbii, ilkin keyfiyyətə malik olmanı ifadə edir və əsl fransız mənşəli sözdür. Bu söz öz kökü etibarilə latın dilindəki dotare feli ilə əlaqəlidir.

Jouir feli də əsl fransız mənşəli söz olub, malik olmanın sahib şəxsə fayda verməsini ifadə edir. Tədqiqatçılar bu felin öz kökü etibarilə latın dilindəki gaudere sözündən əmələ gəldiyini göstərirlər. Əski fransız dilində palatallaşma nəticəsində [g] səsi [i] səsinə keçir, daha sonrakı əsrlərdə isə [o] sasi [ou] diftonquna doğru inkişaf edir: gaudere) gaudire) goir)joir)jouir.

Eyni semantika bénéficiér felində də var. Lakin jouir felindən fərqli olaraq bénéficiér felində göstərilən semantika daha güclü ifadə olunur. Yəni burada aksent sahibolmadan əldə edilən faydaya, xeyirə vurulur. Bénéficiér feli də əsl fransız mənşəli sözdür. Bu sözün XVI əsrdə bénéfici sözündən feildüzəldən şəkilçi vasitəsilə yarandığı məlumdur.

Disposer feli sahibolmanı malik olduğuna (zaman, müəyyən məbləğ pul və s.) sərəncam vermək imkanı kimi təqdim edir. Bu feil də latın dilindən (disponere felindən) alınma hesab olunur (bax:16).

A.B.Sentsov və A.Y.Ostroumova fransız və rus dillərində sahiblik semantikasını ifadə edən felləri fransız və rus xalqlarının milli mentalitetlərini ifadə etməsi baxımından fərqli şəkildə qruplaşdırırlar. Onların fikrincə, fransız dilindəki sahiblik semantikalı feillər aşağıdakı kimi qruplaşdırıla bilər:

- 1) "malik olmaq, əldə olmaq, istifadə etmək" semantikalı fellər: avoir, disposer, bénéficiér, jouir;
- 2) "sahib olmaq, yiyə olmaq, əldə etmək" semantikalı fellər: avoir, posséder, tenir;
- 3) "ələ keçirtmək, əldə etmək, tutmaq, işğal etmək" semantikalı fellər: avoir, prendre, attraper, obtenir, acquérir;
- 4) "hiss etmək" semantikalı fellər: avoir, éprouver, sentir;
- 5) "aldatmaq, ələ vermək, hiylə ilə əldə etmək, oğurlamaq" semantikalı fellər: attraper, posséder (buraya jarqon və loru leksikada işlənən tromper, duper, rouler, berner, empaumer, baisier, entuber, emberlificoter, feinter sözləri də aid olunur);
- 6) "şimikdirmək, aldatmaq, zorla məcbur etmək" semantikalı fellər: avoir, posséder (buraya jarqon və loru leksikada işlənən séduire, baisier, entuber, tomber sözləri də aid olunur).

Rus dilindəki sahiblik semantikalı fellər isə müəlliflər tərəfindən aşağıdakı kimi qruplaşdırılır:

- 1) "sahib olmaq, malik olmaq" semantikalı fellər: владеть, иметь, обладать;
- 2) "malik olmaq, mövcud olmaq, əlimlə olmaq" semantikalı feillər: иметь, существовать, быть, располагать, наличествовать;
- 3) "tutmaq, işğal etmək, ələ keçirmək" semantikalı feillər: захватить, овладеть, завладеть, занять
- 4) "ələ keçirmək, tutmaq, bürümək (hiss haqqında)" semantikalı feillər; овладеть, охватить, обуть (о чувстве);
- 5) "əldə etmək" semantikalı feillər: поиметь (в разных смыслах) (19, 148– 149).

Müəlliflər sahib olmaq anlayışının əsas struktur əlamətlərini belə formulə edirlər: a) əldə etmə prosesi ~ mənsub olma vəziyyəti; b) əldə etmə üsulu ~ nəticə; c) insanın daxili aləmi ~ xarici aləm, bizi əhatə edən gerçəklik; ç) sahiblik obyektinin zorla alma bilməsi ~ sahiblik obyektinin zorla alma bilməməsi; d) ələ keçirmədə gücdən istifadə ~ gücdən istifadə olunmaması (19, 149).

Fransız və rus dillərində sahib olma anlayışının struktur əlamətlərini təhlili göstərir ki, rus dili ilə müqayisədə fransız dilində "hiylə ilə əldə etmək", "zorla əldə etmək" semantikalı fellər daha çoxdur və geniş işləkliyə malikdir. A.B.Scmsov və A.Y.Ostroumova bu dil təzahürünün səbəblərini hüquq müstəvisində axtarırlar. Onların fikrincə, fransız mədəniyyəti çox dəqiq şəkildə hüquqi baxımdan tənzimlənən Roma mədəniyyətinin təsiri altında formalaşdığından fransızlarda mülkiyyət anlayışı ruslarla müqayisədə daha tez formalaşmışdır. Bununla bərabər, fransız cəmiyyəti mülkiyyət hüququnu insanın əsas hüquqlarından biri kimi qəbul etsə də, mülkiyyət hüququnun pozulması hallarını da qəbul edir və belə yanaşma fransız dilində öz ifadəsini "hiylə ilə əldə etmək", "zorla əldə etmək" semantikalı fellərdə tapır (19, 150).

Fransız və rus dillərinin müqayisəsi göstərir ki, "malik olmaq" anlayışını ifadə etmək üçün fransız dilində avoir felinin qarşılığı kimi rus dilində bir çox hallarda быть feili işlənir. Rus dilində "malik olmaq" mənasında иметь feili də var. Иметь feli müasir rus dili ilə müqayisədə qədimrus dilində, eləcə də əski slavyan dilində daha geniş semantikaya malik olmuşdur. Bu dillərin sonrakı inkişafı zamanı иметь feli həm rus, həm də digər şərq slavyan dillərində öz istifadə dairəsini daraltmışdır (15.112). Bunu fransız və rus təfəkküründəki "mövcud olmaq" və "malik olmaq" anlayışlarının fərqli şəkildə qavranılması ilə izah etmək olar. Fransız mentalitetində hər hansı əşyanın, obyektin mövcud olması onun istifadə olunması kimi başa düşülür. Rus mentalitetində isə hər hansı əşyanın, obyektin mövcud olması onun istifadə olunması demək deyil. Müasir dilçilikdə insan və onun məişətinin hər yönü ilə dildə ifadə olunması problemlərinin tədqiqi linqvokulturologiyanın aparıcı istiqamətlərindən birini təşkil edir. Dildə öz əksin tapən mənalar kollektiv fəlsəfə kimi vahid baxışlar sistemində cəmlənir ki, dil daşıyıcıları üçün ondan istifadə olunması məcburi hala çevrilir (1 1, 64).

Əski, orta və yeni fransız dilində "malik olma" kateqoriyası müəyyən xüsusiyyətlərinə görə seçilir.Əski fransız dilində "malik olmaq" anlayışı, əsasən, avoir və posséder felləri ilə ifadə olunur. "Malik olma" makrosahəsinə aid olan digər sözlər bu anlayışın müəyyən nüanslarını ifadə edirlər. N.N.Levina yazır ki, əski fransız dilində "malik olma" makrosahəsinə formalaşdıran üç qrup feil (1. mənsub əşyanı qorumaq, saxlamaq; 2. istifadə etmək, qazanc əldə etmək; 3. əldə etmək, almaq) olmuşdur. Bu makrosahəyə daxil olan "mənsub əşya" mikrosahəsinə ifadə edən leksemlər də üç qrupda birləşir: 1. var-dövlət, maddi nemətlər məcmusu; 2. torpaq mülkiyyəti; 3. qazanılmış əmlak. Bunların içərisində ikinci qrupa daxil olan leksemlər daha çox işlənir. "Malik olma" makrosahəsinin "sahib şəxs" mikrosahəsinə ifadə edən leksik vahidlər isə nisbətən azdır və yüksək silklərin nümayəndələrini ifadə edən leksemlərdən ibarətdir (9, 8). Orta fransız dilində də bu tendensiya davam edir. Yeni fransız dili dövründə "malik olma" makrosahəsinin nüvəsi kimi avoir və posséder felləri qalır. "Mənsub əşya" mikrosahəsinə aid olan leksemlər əski və orta fransız dili dövrü ilə müqayisədə yeni fransız dili dövründə müəyyən dəyişikliyə uğrayır. Belə ki, burada "torpaq mülkiyyəti" anlayışını ifadə edən leksemlər kəmiyyətə azalır, "qazanılmış mülkiyyət" anlayışını ifadə edən leksemlər isə artır. N.N.Levinaya görə, bu, fransız XVIII-XX əsrlər ərzində mülkiyyət münasibətlərinin dəyişməsi və mülkiyyətin yeni formalarının yaranması ilə bağlıdır (9, 8)

Bütün bunlar mənsubiyyət kateqoriyasının digər koqnitiv kateqoriyalar kimi (şənilik, sürəklilik lokativlik, temporalıq və s.) koqnitiv anlama malik olduğunu göstərir. Dil faktlarına əsaslanaraq belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, mənsubiyyət kateqoriyası rus və azərbaycanlıların dünyagörüşündə daha yaxın cizgilərə malikdir. Fransız təfəkküründəki mənsubiyyət kateqoriyası həm rus, həm də azərbaycanlıların dünyagörüşündəki mənsubiyyət anlayışından kəskin şəkildə fərqlənir. Rus dilində *быть* feilindən, Azərbaycan dilində isə var predikativindən istifadə olunması bunun təzahürüdür və bizi əhatə edən ətraf aləmə qeyri-agentiv münasibətin nəticəsidir. Türklərlə rusların uzun dövr ərzində qonşu bölgələrdə yaşamaları və sıx kontaktda olmaları türk və rus təfəkküründə, dünyagörüşündə ətraf aləmə belə bir baxışın formalaşmasına gətirib çıxarmışdır. Bu mövqedə fransız dilində *avoir* və *posséder* feilləri işlədilir ki, həmin feillərlə qurulan konstruksiyalar ətraf aləmə agentiv münasibəti əks etdirir.

Ədəbiyyat

1. Бабаева Е.В. Лингвокультурологические характеристики русской и немецкой аксиологической картин мира, Диссертация на соискание ученой степени доктора филологических наук, Волгоград, 2004. 438 стр.
2. Болдырев Н.Н. Теоретические основы и методологические принципы когнитивного исследования языка // Вестник Челябинского государственного университета, 2013, № 24 (315). стр. 7-13.
3. Вежбицкая А. Семантические универсалии и базисные концепты, Москва: Языки Славянской Культуры, 2011. 568 стр.
4. Дудова Н.Н. Когнитивная лингвистика в России // Филологические науки. Вопросы теории и практики, Тамбов: Грамота, 2014, № 3 (33). стр. 69-71.
5. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс, Волгоград: Учитель, 2002. 260 стр.
6. Климов Г.А. Принципы континентальной типологии, Москва: Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2009. 448 стр.
7. Кубрякова Е.С. Краткий словарь когнитивных терминов, Москва: Наука, 1996. 250 стр.
8. Левина Н.Н. Эволюция категории "обладание" в русском и французском языках; АКД, Пятигорск: 2007. 18 стр.
9. Линкова Ю.И. Поссесивные конверсивы в русском и английском языках. Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Волгоград, 2014. 211 стр.
10. Маслова В.А. Лингвокультурология (учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений), Москва, Академия: 2001. 208 стр.
11. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика, Минск: Тетра Системс, 2005. 256 стр.
12. Мещанинов И.И. Структура предложения, Ленинград: Издательство АН СССР, 1963. 103 стр.
13. Милованова М.В. Концептосфера "человек". Субъектно-объектные реляции // Новое в когнитивной лингвистике. Выпуск 8, Кемерово: Издательство Кемеровского государственного университета, 2006. стр. 726-735.
14. Никифоров С.Д. Глагол, его категории и формы в русской письменности второй половины ХУП века, Москва: 1952. 344 стр.
15. Новый французско-русский словарь, (Гак В.Г., Ганшина К.А.), Москва: Русский язык Медиа Дрофа, 2008. 1168 стр.
16. Попова Э.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика, Москва: АСТ: Восток Запад, 2010. 314 стр.
17. Рахилина Е.В. Когнитивная семантика: история, персоналии, идеи, результаты // Семиотика и информатика, Вып. 36, Москва: 1998. стр. 274-323.

Xülasə

Mənsubiyyət tarixi kateqoriyadır, dilin daşıyıcılarının tarixi, mədəniyyəti, dünyagörüşü, mentaliteti ilə sıx bağlıdır. Mənsubiyyət anlayışı adı altında iki varlığın arasında olan münasibət əks olunur. Həmin münasibətlər uzun dövr ərzində formalaşmış və sabitləşmişdir. Mənsubiyyət kateqoriyası təkcə ayrı-ayrı fərqlərin deyil, eləcə də bütün etnosun təfəkküründə mövcud olan ətraf aləmə münasibət sistemidir. Bu sistemi dərk etmək üçün dili yalnız formal cəhətdən tədqiq etmək kifayət etmir. Mənsubiyyət kateqoriyası, eləcə də digər təfəkkür kateqoriyalarının etnik mədəniyyət əsasında öyrənilməsi yeni nəticələr əldə etməyə imkan verir.

РЕЗЮМЕ

В статье на материале разных языков (русского, азербайджанского, французского, английского) в сопоставительном плане рассматривается категория поссесивности – одна из универсальных категорий языка. Дается обзор научных концепций и взглядов различных ученых на категорию поссесивности с когнитивной точки зрения; на основе конкретных примеров и фактов показывается, что значение поссесивности может быть выражено равноуровневыми языковыми средствами, набор которых для каждого языка индивидуален. При прослеживании отражения в разных языках поссесивных отношений выявляются и разъясняются их сходства и различия. Поссесивность рассматривается как отражение в языке особенностей национального мировоззрения и менталитета.

Ключевые слова: категория поссесивности, язык, когнитивное понятие, лингвокультурология, мировосприятие, менталитет

THE COGNITIVE NOTION OF POSSESSION CATEGORY

SUMMARY

The article deals with one of the universal conceptual category of the language – possession category that is studied on the material of the different languages (Russian, Azerbaijani, French, English) in the comparative plan. The article contains a review of the different scientists' scientific views of possession category from the cognitive standpoint; the concrete examples and facts show that possession can be expressed by the language means of the different levels and they are individual for each language. When tracing the reflection of possessive relations in the different languages their similarities and distinctions are revealed and explained. Possession is considered to be reflection of peculiarities of **the national world outlook and mentality**.

Keywords: possession category, language, cognitive notion, cultural linguistic, worldview, mentality

Rəyçi: dos.S.Abbasova